

POLONYA EKONOMİSİ VE RAYLI SİSTEM YATIRIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. İlhami Pektaş

19-22 Eylül 2023 tarihleri arasında Polonya'nın Gdansk şehrinde yapılan TRAKO Raylı Sistem fuar ve etkinlikleri ziyaretim sırasında Türkiye-Polonya ticari ilişkileri ve Raylı sistem yatırımları konusunda yaptığım değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

Polonya ekonomisi, Avrupa Birliği'nin en büyük sekizinci ekonomisi olup Avrupa Birliği'nin eski Doğu Bloğu'ndan olan üyeleri arasında ise en büyüğüdür. 1990'dan bu yana Polonya bir ekonomik serbestleşme politikası izledi ve ekonomisi, 2007-2008 ekonomik krizi döneminde durgunluktan kaçınan AB'deki tek ekonomiydi. 2017'den itibaren Polonya ekonomisi geçtiğimiz 26 yıl boyunca olduğu gibi AB'de yükselen bir grafik çiziyor. Ekonomisinin en büyük bileşeni hizmet işkolu (%62,3) olup bunu sanayi (%34,2) ve tarım (%3,5) işkolu izliyor.

Ülke 38,3 milyon nüfusa ve 312.685 km² yüzölçümüne sahiptir. Satın alma gücü paritesindeki kişi başına GSYİH ortalama % 6 oranında artış sağlayarak son yirmi yılda Orta Avrupa'daki en etkileyici verimle, 1990 yılından bu yana GSYİH'sını iki katına çıkarmayı başaran tek ülke olmuştur.

2021 yılında ülke ekonomisinin durumu:

GSYİH (nominal, milyar Dolar)	679
Reel GSYİH büyüme oranı (%)	5,9
Nüfus (milyon)	38,3
Nüfus artış hızı (%)	-0,1
Kişi başına GSYİH (Dolar)	17.946 (nominal), 33.200 (satın alma gücü paritesi)
Enflasyon Oranı (%)	5,1 (%17,4 – Kasım 2022)
İşsizlik oranı (%)	3,4 (2021)
İhracat (milyar Dolar)	318
İthalat (milyar Dolar)	335
Para birimi	Zloti

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021

Başlıca ihracat kalemleri: karayolu taşıtları için aksam ve parçalar, elektrik akümülatörleri, oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları, otomatik bilgi işlem makinaları bunlara ait birimler, manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen makinalar, diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları

Başlıca ihracat ortakları: Almanya, Çekya, Fransa, İngiltere, İtalya

Başlıca ithalat kalemleri: Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar), otomobiller, karayolu taşıtları için aksam ve parçalar, telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar, tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan dozlandırılmış ilaçlar.

Başlıca ithalat ortakları: Almanya, Çin, Rusya, İtalya, Hollanda

Türkiye ile Polonya arasında ticaret hacmi (Milyon dolar):

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2016	2.651	3.244	-593	5.894
2017	3.072	3.446	-374	6.518
2018	3.348	3.446	+246	6.450
2019	3.449	2.603	+846	6.052
2020	3.475	3.005	+470	6.479
2021	4.674	3.636	+1.038	8.310
2022 (Ekim)	4.609	3.489	+1.120	8.098

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı verileri (Milyon Dolar)

Polonya'ya ihraç ettiğimiz başlıca ürünler otomobiller, karayolu taşıtları için parçalar, traktörler, toplu halde yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, buzdolapları ve tekstil ürünleridir.

Polonya'dan ithal ettiğimiz başlıca ürünler ise karayolu taşıtları için parçalar, dizel ve yarı dizel motorlar, otomobiller ve sığır eti ürünleridir.

2002-2018 yılları arasında Polonya'daki Türk yatırımları 78 milyon Dolar iken, ülkemizdeki Polonya yatırımları ise 36 milyon Dolar civarında.

POLONYA'DA DEMİRYOLLARI

Polonya'nın 2004 yılında Avrupa Birliği'ne girmesinden bu yana, hem Polonya demiryolu ağını hem de demiryolu araçları filosunu geliştirmek için Avrupalı finansman kurumları tarafından büyük miktarda finansman sağlandı. Haziran 2014'e kadar Avrupa Yatırım Bankası, Polonya'daki demiryolu modernizasyon projeleri için toplam 1,9 milyar Euro tutarında kredi verdi. Şehirlerarası demiryolu araçlarının yüzde 70'inin modernizasyonu için Aralık 2013'e kadar ilave 578 milyon Euro sağlandı. 2011-2015'te Varşova-Gdańsk-Gdynia demiryolu hattı, kısmen Avrupa Yatırım Bankası tarafından finanse edilen, 3 milyar dolara mal olan büyük bir iyileştirme sürecinden geçti. Trenler genel olarak 160km/sa. hızla çalışıyor. 2014 yılında teslim edilen yirmi Alstom Pendolino hızlı treninin 665 milyon Euro'luk satın alımı, kısmen Avrupa Yatırım Bankası'ndan 342 milyon Euro ile finanse edildi. Polonya'da şu anda 200 km/saat üzerinde hızlarda çalışan yüksek hızlı tren hatları bulunmuyor. Ancak 14 Aralık 2014'ten bu yana yeni Alstom Pendolino ED250 trenleri Varşova- Katoviçe ve Krakow hattının 90 km'lik bir bölümünde 200 km/sa hızla çalışabiliyor. Devam eden iyileştirmelerle, hattın çoğunda izin verilen hızın 200 km/saat'e

yükseltilmesi planlanıyor. 2008 yılında hükümet, 2020 yılına kadar Fransız TGV modelini temel alan ve muhtemelen TGV tarzı tren setlerini kullanan özel bir yüksek hızlı hattın inşasını duyurmuştu ancak yüksek maliyet nedeniyle bu proje 2030 yılına ertelendi.

Polonya geniş bir demir yolu ağıyla vatandaşlarına hizmet veren bir ülke konumundadır. Çoğu şehirde ana tren istasyonu şehir merkezine yakındır ve yerel ulaşım sistemine planlı bir şekilde entegre edilmiştir. Demiryolu altyapısı, devlet tarafından işletilen PKP Grubunun bir parçası olan Polonya Devlet Demiryolları tarafından işletilmektedir. Ülkenin doğu kısmı demiryolu ağı bakımından daha az gelişmişken, batı ve kuzey Polonya'da demiryolu ağı çok daha yoğundur.

Başkent Varşova, ülkenin tek hızlı taşıma sistemi olan Varşova Metrosuna sahiptir. Polonya'daki toplam demiryolu uzunluğu 18.510 km olup hattın büyük bölümü 3kV DC ile elektrifikasyonlandırılmıştır. Demiryolu kamu ve özel sektör tarafından işletilmekte olup işletmede aslan payı PKP(Polonya Devlet Demiryolları)'dedir. 2001 yılında kurulan PKP Group'un 69.422 çalışanı olup 2017 yılındaki net geliri 16.3 milyon dolardır. PKP Group'un 9 adet şirketi vardır.

Şirket adı Görevi:

Polskie Koleje Państwowe S. A.

Yönetim şirkettir. Diğer şirketlerin faaliyetlerini yönetir ve denetler.

PKP Intercity

Büyük şehirler arası ve ülkeler arası yolcu taşımacılığı yapan şirkettir.

PKP Szybka Kolej Miejska

Gdańsk Główny–Rumia hattında yolcu taşımacılığı yapan şirkettir.

PKP Cargo Yük taşımacılığı yapan şirkettir.

PKP Linia Hutnicza Szerokotorowa

Ülkenin güneyindeki geniş hatta(1520 mm) yük taşımacılığı yapan şirkettir.

PKP Telekomunikacja Kolejowa Demiryolu telekomünikasyonundan sorumlu şirkettir.

PKP Energetyka

Demiryolu hattının elektrifikasyon bakım onarım işlerinden sorumlu şirkettir.

PKP Informatyka; Bilgi teknolojileri hizmeti veren şirkettir.

PKP Polskie Linie Kolejowe; Altyapı ve üstyapının bakım onarımından sorumlu şirkettir.

Son yıllarda Polonya'daki demiryolu taşımacılığının ekonomik önemi giderek artmaktadır. 2017'de PKP bir önceki yıla göre %4 artışla 304 milyon yolcu taşımıştır. Yük taşımacılığı da aynı şekilde bir önceki yıla göre %8 artarak 240 milyon tona ulaşmıştır.

Polonya, demiryolu için 2023 yılına kadar 16.5 milyar dolar yatırım yapılmasını planlamıştır.

Planlanan bu miktarın %60'ını AB finanse etmiştir. 7.8 milyar dolarlık yatırım halen devam etmekte olup 1.5 milyar dolarlık yatırım ise yakın zamanda tamamlanmıştır. 2 milyar dolarlık yatırım ise halen ihale aşamasındadır.

Yatırım programında 9000 km hattın modernize edilmesi, modern sinyalizasyon sistemleriyle taşımacılığın daha hızlı ve güvenilir yapılması planlanmış ve İntermodal taşımacılığın geliştirilmesiyle Gdansk, Gdynia, Szczecin ve Swinoujscie şehirlerindeki limanlara erişimin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

PKP, 2023'ün sonuna kadar 200 tren istasyonunu modernize etmeyi planlıyor. Bunun maliyeti yaklaşık 370 milyon dolar civarındadır. Altyapının ve üstyapının yenilenmesi araçların da yenilenmesini gerektirdiğinden PKP Intercity, yaklaşık 1.7 milyar dolarlık yatırım programında, 185 yeni vagon alımı ve 700 vagonun modernizasyonu, 19 tren seti alımı ve 14 tren setinin modernizasyonu, 118 elektrikli ve dizel lokomotif alımı ve 200 lokomotifin de modernizasyonunu yapmayı planlamıştır.

PKP dışında bölgesel tren işletmesi yapan işletmecilerinde araç ihtiyacı vardır. Örneğin 2017'de Koleje Mazowieckie (Mazovya Demiryolu) Varşova'da 71 set için ihaleye çıkmıştır. İhalenin değeri 550 milyon dolarla bölgesel demiryolları tarihindeki en büyük ihale olmuştur. İhaleyi kazanan ise Stadler Rail olmuştur. Stadler Rail'in 10 yıldır Polonya'nın doğusunda 700 kişinin çalıştığı üretim yapan bir tesisi bulunmaktadır. Bu ihale sözleşmesi 2018'in Ocak ayında imzalandı. Stadler'in teklifi diğer tekliflerden yüksekti ama ihale 15 kriter içeriyordu ve fiyatın etkisi %50'ydü. Ayrıca Alstom'un Katowice'de ve Varşova'da 2900 kişinin çalıştığı tesisleri bulunuyor. Bombardier'in ise Katowice, Lodz, Varşova, Wrocław'daki tesislerinde ve ofislerinde 2000'den fazla kişi çalışıyor. Polonya'lı araç üreticileri arasında PESA, Newag, Cegielski, Solaris gibi firmalar var. Ayrıca Bozankaya'nın tramvay markası olan Panorama'nın cer sistemleri üreticisi Polonya'lı Medcom firması 230 kişiyi istihdam etmekte ve çalışanlarının %25'i tasarımcı ve mühendislerden oluşmaktadır.

Planlanan Raylı Sistem Hatları ve Türk Firmalarının Kazandığı Raylı Sistem İhaleleri

Varşova Metrosu Hat II (Varşova/Polonya) : Gülermak İnşaat'ın aldığı proje kapsamında 6.5 km çift hat metro 7 yeraltı metro İstasyonu tasarım, inşaat & sanat yapıları ve mimari işler, ray işleri sinyalizasyon ve elektromekanik işler var. Projenin değeri yaklaşık 925 milyon Euro.

Varşova Metrosu Hat II (Faz II) (Varşova/Polonya) : Gülermak İnşaat'ın aldığı proje kapsamında 2.5 km Çift Hat Metro, 3 Yeraltı Metro istasyonu tasarım, inşaat & sanat yapıları, mimari işler, ray işleri, sinyalizasyon ve elektromekanik işler var.

Olsztyn Tramvay İhalesi : Durmazlar'ın kazandığı ihalede üretilecek olan Panorama, 210 yolcu kapasitesine sahip. İlk etapta 12 tramvay üretimini kapsayan anlaşma ile ilerleyen

dönemlerde daha da büyüyerek, 24 adete kadar çıkabilecek. 12 araçlık tramvay ihalesinin bedeli yaklaşık 20 milyon Euro.

Varşova Tramvay İhalesi : Hyundai Rotem'in kazandığı 213 adet alçak tabanlı tramvay ihalesinde ilerleyen dönemlerde 90 adet opsiyon bulunmakta. 428.2 milyonluk ihalenin 66.87 milyon Euro'luk kısmı AB tarafından finanse edilecek. İhaleye göre tramvay parçalarının %60'ı Polonya ve AB'den tedarik edilecek. Tüm cer ekipmanları Polonyalı firma Medcom, veri toplama ekipmanları ise bir diğer Polonyalı şirket ATM tarafından sağlanacak. Hyundai Rotem, tramvayların %40'ını Polonya'da kurmayı planladığı tesiste üretmeyi planlıyor.

POLONYADA DEVAM EDEN RAYLI SİSTEM ALT YAPI PROJELERİMİZ

Polonya: Krakow Tramvayı 4. Kesim (Meissnera – Mistrzejowice) Yapım işi / PPP Solutions Polska (Polonya) + GÜLERMAK AĞIR SANAYİ

Polonya: Annopol Tramvay Depo Sahası Tasarım ve Yapım İşleri/ ZUE SA(Polonya) + YÖRÜK YAPI

Polonya: Varşova Metrosu Hat II: C3 Lazurowa, C2 Chrzanów, C1 Karolin istasyonları ve Depo Sahası Dahil 3,92 km Tasarım ve Yapım İşleri/ GÜLERMAK + Astaldi (İtalya)

Polonya: Wilczak – Naramowice Tramvay Hattı ve Nowa Naramowicka Aktarım Noktası İnşaatı/ GÜLERMAK + Mosty Łódź (Polonya)

TRAKO FUARI

Polonya'nın Gdansk şehrinde gerçekleşen TRAKO Rail fuarına üyelerimizle birlikte katıldık. Avrupa'nın en büyük firmaları, Raylı sistem kümelenmeleri ve ARUS üyeleri fuarda yerlerini aldılar.

3. UR-GE projemiz kapsamında heyetimizle birlikte Polonya'nın Gdansk şehrinde yapılan Trako fuarında B2B etkinlikler düzenledik. Fuarda stant açan firmalarımızdan Aselsan, Kardemir, Erbakır, Mukan Rail, Ulusoy Raylı Sistemler, Akış Makina'yı ziyaret ettik. Çekya /ACRI ve ERCI kümelenmeleri ile B2B toplantısı düzenledik.

Fuarda ERCI Avrupa Raylı Sistemler Birliği tarafından düzenlenen 2023 Avrupa İnovasyon ödülümüzü aldık. Bu inovasyon ödülü ARUS üyelerinin kazandığı 4. inovasyon ödülü oldu. Ödülün alınmasında büyük emeği geçen TCDD ve TÜBİTAK-RUTE'ye teşekkür ediyoruz.

TRAKO Uluslararası Demiryolu Fuarı, 19-22 Eylül 2023 tarihleri arasında Polonya AMBEREXPO Gdańsk'ta gerçekleştirildi. TRAKO, Polonya'nın en büyük ve en prestijli demiryolu sektörü buluşması ve Avrupa'da kendi alanına en önemli ikinci etkinlik olarak sayılıyor. Fuar 2 yılda bir düzenleniyor.

Fuarın 15. yıldönümünde Avusturya, Çekya, Finlandiya, Almanya, İspanya, Ukrayna ve Birleşik Krallık olmak üzere onlarca ülkeden 500'den fazla katılımcı yerini aldı. Ayrıca 40'tan fazla ülkeden 25.000'ten fazla ziyaretçi fuara ilgi gösterdi.

ARUS; Bozankaya, Kardemir, ASAŞ, FMC, Yapı Merkez İDİS, Savronik, Albayrak Makina, ERA Elektronik, Alpin Kimya, Emreray, Kanca Dövme, ON Elektronik, Acarlar Vagon ve RailTur firmaları ile TRAKO fuarında B2B etkinlikleri ve fuar ziyaretleri gerçekleştirdi.

Avrupa Raylı Sistemler Birliği ERCI üyeleri ile fuarda ayrılan ERCI stantımızda bir araya geldik. ERCI stantımızda ERCI yetkilileri ve Avrupa firmaları ile görüşmeler ve toplantılar gerçekleştirdik. ERCI ile yürüttüğümüz STARS projesi toplantısına katılarak projede yapılan çalışmaları değerlendirdik.

Polonya Türkiye için iyi bir Pazar. Karşılıklı olarak ticari ilişkilerimizi daha da geliştirmemiz gerekiyor.